

46- Türkiye’de yabancı dil olarak Arapça öğretimi kitaplarında kültür aktarımı: Miftâhu’l-Arabiyye Arapça öğretim seti örneği

Gül ŞEN YAMAN¹

APA: Şen Yaman, G. (2021). Türkiye’de yabancı dil olarak Arapça öğretimi kitaplarında kültür aktarımı: Miftâhu’l-Arabiyye Arapça öğretim seti örneği. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (25), 772-785. DOI: 10.29000/rumelide.1032531.

Öz

Yabancı dil öğretiminde hedef dilin daha anlaşılır ve akıcı kullanılabilmesi için sadece dil yapılarının öğretimi değil, kültürel aktarımın sağlanması da sürecin önemli bir kısmıdır. Yabancı dil öğretiminde kültür aktarımı için kullanılan materyallerin başında ders kitapları gelmektedir. Bu sebeple çalışmada Türkiye’de yabancı dil olarak Arapça öğretimi kitaplarının kültürel aktarım öğeleri bakımından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla yabancı dil olarak Arapça öğretimi için hazırlanmış, çeşitli üniversite ve dil öğretim kurumlarında kullanılan “Miftahu’l Arabiyye” öğretim seti tercih edilmiştir. “Miftahu’l Arabiyye” öğretim seti Avrupa Ortak Başvuru Metninde (AOBM, 2009) yer alan kültürel özelliklere bağlı kalınarak, Cortazzi ve Jin (1999)’in kullandığı kültürel aktarım kategorisi kapsamında hedef, kaynak ve uluslararası kültür öğeleri olarak incelenmiştir. Çalışmada nitel araştırma yaklaşımı takip edilmiş ve doküman incelemesi yöntemine başvurulmuştur. Öncelikle literatürde yer alan çalışmalar incelenmiş, Arapça öğretiminde kültürel aktarım, çok kültürlülük kavramları araştırılmış ve çalışmanın kuramsal yapısı oluşturulmuştur. Elde edilen bulgular ile setin yabancı dil olarak Arapça öğretiminde kültürel aktarım durumu incelenmiştir. Setin incelenmesinde metinler, görsel öğeler ve alıştırmalar dikkate alınmıştır. İncelemeler neticesinde “Miftahu’l Arabiyye” öğretim setinde dünyanın farklı kültürlerine ait yaygın unsurlar hakkında kazanımlar sağlamak amacıyla uluslararası kültürel öğelere daha fazla yer verildiği görülmüştür. Hedef kültüre ait öğelere de sayısal olarak ağırlıklı yer verilmiş ancak kaynak kültüre dair öğelerin yetersiz olduğu gözlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Yabancı dil olarak Arapça, Arapça ders kitapları, kültürel aktarım

Cultural transfer in books for teaching Arabic as a foreign language in Turkey: The example of Miftâhu’l-Arabiyye Arabic teaching set

Abstract

In order to use the target language more clearly and fluently in foreign language teaching, not only the teaching of language structures, but also cultural transfer is an important part of the process. Textbooks are the primary materials used for cultural transfer in foreign language teaching. For this reason, it is aimed to Arabic textbooks used in foreign language teaching in Turkey in terms of cultural transfer elements. For this purpose, the “Miftahu’l Arabiyye” teaching set, which was prepared for teaching Arabic as a foreign language and used in various universities and language teaching institutions, was chosen. The “Miftahu’l Arabiyye” teaching set was examined in terms of, source and international cultural elements within the scope of the cultural transfer category used by Cortazzi and Jin (1999), adhering to the cultural characteristics in the Common European Framework of Reference

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Arap Dili Eğitimi ABD (Isparta, Türkiye), gsenyaman@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-0495-7814 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 17.09.2021-kabul tarihi: 20.10.2021; DOI: 10.29000/rumelide.1032531]

(CEFR, 2009). In the study, qualitative research approach was followed and document analysis method was applied. First of all, the studies in the literature were examined, the concepts of cultural transfer and multiculturalism in Arabic teaching were investigated and the theoretical structure of the study was formed. With the findings obtained, the cultural transfer status of the set in teaching Arabic as a foreign language was examined. In the examination of the set, texts, visual elements and exercises were taken into account. As a result of the examinations, it was seen that international cultural items were included more in the "Miftahu'l Arabiyye" teaching set in order to achieve learning outcomes about common elements belonging to different cultures in the world. The items belonging to the target culture were also included numerically, but it was observed that the items related to the source culture were insufficient.

Keywords: Arabic as a foreign language, Arabic textbooks, cultural transfer

Giriş

İnsanlar var olduğu günden itibaren birbiri ile iletişim kurmuş, toplum olarak varlığını sürdürmüştür. İnsanoğlu, içinde bulunduğu toplumun bir üyesi olarak o topluma ait kültür oluşumunda önemli bir rol oynamıştır. Töre, âdet, gelenek, görenek ve ahlak olarak isimlendirebileceğimiz yazılı olmayan kuralları içeren kültür (Özgat Tatan, 2018); TDK’da “Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmeye kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin” olarak tanımlanmaktadır. Kongar (2005) ise kültürü, doğanın ya da tanrının yarattıklarına ek olarak insanoğlunun yarattıklarının tamamı olarak tanımlamaktadır. Kongar her türlü araç gereç, makine, giyim- kuşam, inançlar, değerler, tutumlar bir kültürü oluşturan bütün öğeleri kültür kavramına dâhil etmektedir. Kültür, toplumun üyesi olarak kişilerin yaşamları boyunca eğitim süreciyle öğrendiklerinin tümüdür. Kültür toplumu oluşturan kişileri, onları bir arada tutan, birbirine bağlayan dil ve haberleşme süreçlerini, sanatlarını, inançlarını, törelerini, hukuk ve yönetim kurumlarını, üretim ve tüketim düzenlerini içine alır (Güvenç, 2002). Görüldüğü gibi kültür dini, sanatı, insanların yapıp ettiği her şeyi içine alan karmaşık bir varlık alanıdır. Gözle görülmeyen, elle tutulmayan bu bağları ise insanlar eğitimle öğrenir, dil ile kurar ve sürdürür.

Bireyin içinde bulunduğu toplumda kültür oluşumu ve bu kültürün diğer toplumlara aktarımındaki en önemli etken dildir. Nitekim Aktaş ve İşigüzel’in (2013) de belirttiği gibi dil; bireylerin duygu ve düşüncelerini paylaşmasına, birbirleri ile iletişime geçerek sosyal tecrübe gerçekleştirmesine, sosyal bir varlık olmasına imkân tanır ve bu yönüyle toplumsal bir özellik taşır. Bu nedenledir ki bir dilin anlaşılıp öğrenilebilmesi o dili konuşanların kültürünü anlamakla mümkün olabilir (Gündüzöz, 2005). Brown (2007) dil ve kültürün son derece bağlantılı olduğunu ve dil öğretiminde “değerler, gelenekler ve düşünme biçimi” öğretilerek desteklenmesini gerektiğini vurgular. Dil öğrenme ve öğretme sürecinde kültürün dört temel dil becerisine de entegre edilmesi ve okutulacak müfredatın merkezinde olması gereklidir (Al-Batal, 1988). Çünkü dil öğrenenler ancak dil ve kültür arasında bağlantı kurulduğu zaman hedef dilde iletişim kurma konusunda yetkin olabilirler (Nault, 2006). Bu durum ana dili eğitimi için olduğu gibi bu çalışmanın odak noktasını oluşturan yabancı dil öğretimi için de geçerlidir.

Yabancı dili öğrenen bir bireyin öğrendiği dili daha sağlıklı bir şekilde kavrayabilmesi için o dilin kültürünü de bilmesi gerekir. Ayrıca bireyler kendi kültürleri dışında başka bir kültürle karşılaşarak hem kendi kültürü dışında bir kültürün de olduğunu fark eder hem de yapacağı kültür karşılaştırmaları sayesinde kendi kültürünün farkına vararak kendi kültürüne farklı bakış açıları geliştirir. Bundan dolayı

yabancı dil öğretiminde kültür kavramına özellikle son yıllarda çok önem verilmektedir. (İşci, 2012). Yabancı dil öğretiminde kültür aktarımının önem kazanması üzerine ders kitaplarının kültürel boyutlarının incelenmesi ve geliştirilmesi gerekliliği doğmuştur.

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de yabancı dil öğretiminin temel kaynağı ders kitaplarıdır. Ders kitaplarının yabancı dil öğretimindeki temel görevi etkinlikleri, dil öğrenme becerileri, kelime bilgisi ve sesletimine ilişkin yöntemin doğrusal ve döngüsel olarak düzenlenmiş bir tasarımda hedef dile zemin sağlayan kültürel öğeleri ve görselleri uygulanması ve son olarak öğretim programına göre öğrencilerin dil kullanımını değerlendirmesi olarak açıklanabilir (Tüm, Ceyhan Bingöl, 2017)

Bu doğrultuda ders kitaplarının kelime ve gramer yapısı ile dört beceriyi öğretmenin ötesine geçmektedir. Bu nedenle yabancı dil öğretiminde kullanılan ders kitapları bu becerilerin yanı sıra, öğrenenlerin farkındalığını ve mevcut bilgilerini artırmak için öğretilen dile ilişkin kültürel yönler de içermelidir (Lewicka ve Waszau, 2017; Tseng, 2002). Ayrıca kültür aktarımının hem öğrenilen yabancı dilin ait olduğu toplumu tanıtıcı nitelikte olması hem de başka kültürlerin özelliklerini sunan bir yapıda olması gerektiğinden (Aslan, 2007) ders kitaplarında da kaynak kültür, hedef kültür ve uluslararası kültüre ait öğelere yer vermelidir. Nitekim bu konuda çalışmalar yapan Cortazzi ve Jin (1999), yabancı dil (İngilizce) ders kitaplarının kültürel unsurları ele alış biçimlerini 3 grupta incelemişlerdir. Bunlar Tablo 1'de belirtildiği üzere kaynak kültüre, hedef kültüre ve uluslararası kültüre dayalı ders kitapları olarak üçe ayrılmaktadır:

Tablo 1. Ders kitaplarının kültürel unsurları (Cortazzi ve Jin, 1999).

Ders kitabının türü	Amacı-içeriği
Kaynak kültüre dayalı ders kitapları	Kaynak kültür; yabancı dil öğrencisinin kendi kültürüdür. Kaynak kültür materyallerinin amacı öğrencilerin kendi kültürleri hakkında konuşma ihtiyacını karşılamak ve öğrencilerin kültürel kimliklerinin daha fazla farkına varmalarını sağlamaktır. Öğrencilerin kendi kültürünü yansıtan ve genellikle belirli bir ülke için yazılmış olan ulusal düzeydeki kitaplardır.
Hedef kültüre dayalı ders kitapları	Hedef dilin anadili ya da ikinci dil olarak konuşulduğu ülkelerin kültürlerini temel alan kitaplardır. İngilizce öğretiminde genellikle bu ülkeler Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere'dir. Hedef kültür materyallerinin amacı öğrencileri hedef dilin kültürü ile karşılaştırmaktır.
Uluslararası kültüre dayalı ders kitapları	Hedef dilin anadil veya ikinci yabancı dil olarak kullanılmadığı diğer ülkelerin ders kitaplarıdır. İngilizce öğretiminde ise anadili ya da ikinci dili İngilizce olmayan ama İngilizceyi uluslararası dil olarak kullanan ülke veya ülkelerin kültürlerini yansıtan kitaplardır. Uluslararası kültür materyallerinin amacı kültürlerarası farkındalığı artırmak ve sosyokültürel konularla öğrencileri tanıştırmaktır (Alan, Duruhan, 2020).

Bu gruplandırma ile bağlantılı olarak yabancı dil öğrenenlerin, bu dili iletişim kurmada kullanabilmek için neleri bilmeleri ve bu dilde etkinlik kazanmak için hangi bilgi ve yeteneklerini geliştirmeleri gerektiğini kapsamlı bir şekilde açıklandığı Avrupa Ortak Başvuru Metninde AOBM'de öne çıkan önemli kavramlardan ikisi çok dillilik ve çok kültürlülük kavramlarıdır (AOBM, 2009). AOBM'nde öne çıkan

önemli kavramlardan kültürlerarası yaklaşımda, dil eğitiminin temel amacı, dil ve kültür farklılıkları konusundaki deneyimlerin zenginleştirilmesi ve bunun neticesinde öğrenenin tüm kişiliğinin gelişimini ve kimlik bilincini artırmaktır. Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan AOBM’nde yer alan kültürel özellikler Tablo 2’de sunulmuş olup bu unsurlara ders kitaplarında da yer verilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (AOBM).

Tablo 2: Avrupa Ortak Başvuru Metninde (AOBM) yer alan kültürel özellikler

Kültürel Özellikler	İçeriği
Günlük Yaşam	Yiyecek-içecekler, yemek zamanları, sofrada adabı, ulusal bayramlar, çalışma saatleri ve uygulamaları, boş zaman etkinlikleri (hobiler, spor, okuma alışkanlıkları, medya).
Yaşam şartları	Yaşam standartları (bölgesel, sınıfsal ve etnik farklılıklar), barınma olanakları, sosyal yardım düzenlemeleri.
Kişiler arası ilişkiler (güç ve çıkar ilişkileri dâhil)	Toplumdaki sınıf yapısı ve sınıflar arası ilişkiler, cinsler arası ilişkiler, aile yapısı ve aile bireyleri arasındaki ilişkiler, nesiller arası ilişkiler, iş ortamındaki ilişkiler, toplum ile polis ve resmî görevliler arasındaki ilişkiler, ırk ve toplum ilişkileri, siyasi ve dini gruplar arasındaki ilişkiler.
Değerler, inanışlar ve tutumlar	Sosyal sınıf, meslek grubu (akademik, yönetici, sosyal hizmet, usta ve el emekçisi), sağlık (kazanılmış ve kalıtsal), bölgesel kültür, güvenlik, kurumlar, gelenek ve sosyal değişim, tarih; özellikle ikonlaşmış tarihi kişi ve olaylar, azınlıklar (etnik ve dini), ulusal kimlik, ideolojiler, yabancı üniversiteler, yabancı kişiler, sanat (müzik, görsel sanatlar, edebiyat, drama, popüler müzik), mizah (gülmece).
Beden Dili	Beden diline hükmeden örf ve âdetlerin bilgisi kullanıcının/öğrenenin sosyokültürel yeteneğinin bir bölümünü oluşturur.
Sosyal (toplumsal) âdetler (gelenekler)	Örneğın, misafir olma ve ağırlamada, Dakiklik, hediye, giyecek, yiyecek ve içecekler, davranış ve söyleyiş âdetleri, kalış (ziyaret) süresi, vedalaşma.
Törenselle davranışlar	Dini tören ve ayinler, doğum, evlilik, ölüm, halka açık gösteri ve törenlerde dinleyici ve seyirci davranışları (tavırları), kutlamalar, festivaller, danslar, disko, vb.

Bu çalışmada Türkiye’de yabancı dil olarak Arapça öğretilimi sürecinde en önemli öğretim aracı olarak yaygın bir şekilde kullanılan öğretim setlerinin kültürel aktarım yönlerinin incelenmesi ve bu sürece katkıları bağlamında değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Arapça öğretim programlarında kullanılan setlerde kültürel aktarımın önemi ile ilgili farkındalığının oluşturması açısından alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu düşünce çerçevesinde inceleme yapılan “Miftahu’l Arabiyye” öğretim setinin yayın ve dağıtımını gerçekleştiren yayınevi ile görüşülmüş, Türkiye’de 16 Üniversite, 28 lise ve 9 farklı dil öğretim kurumlarında setin kullanıldığı bilgisine ulaşılmıştır. Bu durumda setin çeşitli kurumlarda kullanılması sonucuna dayanarak araştırmanın sonuçlarının daha çok kitleye ulaşabilmesi ve diğer kurumların da sonuçlardan yararlanabilmesi açısından önemli olduğu görülmüştür.

Türkiye’de yabancı dil olarak Arapça öğretim materyalleri ile ilgili dört dil becerisine yönelik araştırmaların yapıldığı (Karaca (1992), Karataş (2001), Arkan (2015), Mortaç (2019)) ancak bu materyallerin kültürel öğeler bağlamında incelenmesi açısından eksiklikler olduğu görülmüştür. Özcan (2019) “Avrupa Ortak Başvuru Metni Bağlamında Türkiye’de Hazırlanmış Arapça Öğretim Materyallerinde Çok Kültürlülük İmgeleri” başlıklı çalışmasında Arapça öğretiminde kullanılan Miftâhu’l-Arabiyye (Başlangıç ve A1 birinci kitap), Anlatımlı Arapça, Basın Arapçası, Modern Metinler,

Seçme Hikâyeler, Arapçaya Giriş, Seçme Fıkralar kitaplarını çok kültürlülük, Arap kültürü ve Türk kültürü ve öğeleri, dil ve kültür arasındaki etkileşim konuları açısından incelemiştir.

Yöntem

Araştırmanın modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımlarından doküman incelemesi yöntemine başvurulmuştur. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar ve nitel araştırmalarda tek başına kullanılabilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Verilerin toplanması ve analizi

Arapça öğretim setinde kültürel öğelerin incelenmesi sürecinde seti oluşturan kitaplarda yer alan metinler, görsel öğeler ve alıştırmalar temel alınmıştır. Kültürel öğelerin set tamamında nasıl aktarıldığını belirtmek için AOBM’nde belirtilen kültürel kategoriler ve Cortazzi ve Jin’in (1999) gruplandığı ders kitaplarındaki kültürel unsurlar incelenmiştir. AOBM yabancı dil eğitimi ile ilgili konularda bütünsel bir çerçeve oluşturmayı amaçlayan metin olması sebebiyle temel alınmıştır. AOBM’nde yer alan kültürel konular araştırmada genel başlıklarıyla şu şekilde sıralanmıştır:

1. Günlük yaşam
2. Yaşam şartları
3. Kişiler arası ilişkiler
4. Değerler, inanışlar ve tutumlar
5. Beden dili
6. Sosyal (toplumsal) adetler (gelenekler)
7. Törenselle davranışlar

Cortazzi ve Jin’in (1999) tercih edilmesindeki etken ise kültürel öğeleri kaynak, hedef ve uluslararası olarak kategorileştirmeleridir. Bu teoriye göre çalışmamızda anadili Arapça olan ülkelere ait kültürel öğeler hedef kültür; Türkiye’ye ait değerler kaynak kültür ve bunların dışında kalanlar ise uluslararası kültür olarak ele alınmıştır. Çalışma esnasında ve sonrasında yapılan analizlerin güvenilirliği, sınıflandırma ve bulguların kontrolü için uzman görüşüne başvurulmuştur. Farklı bir bulgu ya da yanlış sınıflandırmaya rastlanılmamıştır.

Sınırlılıklar

Çalışma, “Miftahu'l Arabiyye” Arapça öğretim seti ile sınırlandırılmıştır. Türkiye’de Yabancı dil olarak Arapça öğretiminde kullanılması amacıyla hazırlanmış bu set; AOBM’de belirtilen kültürel konular çerçevesinde kültür aktarımı açısından incelenmiştir. Sette yer alan başlangıç seviyesi olarak kabul edilen الكتاب التمهيدي Giriş Seviyesi (PreA1) kitabı alfabe ve kelime öğretimi ile sınırlı olması sebebiyle incelemeye alınmamıştır.

Bulgular

“Miftahu'l Arabiyye” Arapça öğretim seti üniversitelerin Arapça öğretim alanlarında ve çeşitli kurumlar tarafından kullanılmaktadır. “Miftahu'l Arabiyye” Arapça öğretim setinde yer alan kültürel içerikler,

Avrupa Ortak Başvuru Metninde (AOBM) belirtilen kültürel konular kapsamında kaynak, hedef ve uluslararası kültür öğeleri çerçevesinde incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini oluşturan “Miftahu'l Arabiyye” Arapça öğretim seti giriş seviyesi (PreA1), başlangıç seviyesi (A1-A2), orta seviye (B1-B2) olmak üzere üç ana ve beş alt seviyeden oluşmaktadır. Set her bir seviye okuma-yazma becerileri ve konuşma-dinleme becerileri olarak iki grupta toplam 8 kitap, 1147 sayfa ve 72 üniteden oluşmaktadır.

Miftahu'l Arabiyye Arapça öğretim setinde kültürel öğelerin sayısal dağılımı

Arapça öğretim setinde yer alan kültürel öğelerin kaynak, hedef ve uluslararası öğelere göre sayısal dağılımı tablo 3’de gösterilmiştir

Tablo 3: Kültür öğelerinin sayısal dağılımı

Kültür Öğeler	Ünite
Kaynak Kültür	2
Hedef kültür	10
Uluslararası kültür	60
Toplam	72

Miftahu'l Arabiyye Arapça Öğretim Setinde bulunan kitaplar (72) üniteden oluşmaktadır. Kitapta en fazla yer alan kültürel öğenin uluslararası kültür, daha sonra hedef kültür ve en az yer alan kültürel öğenin ise kaynak kültür olduğu görülmektedir. Ünite bazında kültür öğelerinin sayısal dağılımına bakıldığında Uluslararası kültür kategorisinde (60) yığılma olduğu görülmektedir.

Miftahu'l Arabiyye Arapça Öğretim Seti, AOBM’nde yer alan kültürel konuların kaynak, hedef ve uluslararası kültüre göre analiz edildiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Miftahu'l Arabiyye Arapça öğretim setinin kaynak kültüre ait öğeler çerçevesinde değerlendirilmesi

Arapça Öğretim Setinde yer alan kaynak kültüre ait AOBM kültürel konularının sayısal dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4: Kaynak kültüre ait öğelerin sayısal dağılımı

Kültürel Öğeler	Ünite	Öğelerin Bulunduğu Seviye - Sayfa
Günlük Yaşam	-	
Yaşam Şartları	-	
Kişiler Arası İlişkiler	-	
Değerler, İnanışlar ve Tutumlar	1	B1: 81
Beden Dili	-	
Sosyal (toplumsal) adetler (gelenekler)	1	B1: 57
Törenselle Davranışlar	-	
Toplam	2	

Miftahu'l Arabiyye Arapça öğretim setinin kaynak kültüre yönelik öğelerinin AOBM’nde belirtilen kültürel konulara göre ünite bazında dağılımına bakıldığında değerler, inanışlar ve tutumlar ögesinde

(1) ve Sosyal (toplumsal) adetler (gelenekler) ögesinde (1) olmak üzere (2) üniteye ele alındığı görülmektedir. Günlük yaşam, yaşam şartları, kişiler arası ilişkiler, beden dili ve törensel davranışlar konularında ise kaynak kültüre ait hiçbir öge bulunmamaktadır.

Miftahu'l Arabiyye Arapça öğretim setinin hedef kültüre ait ögeler çerçevesinde değerlendirilmesi

Arapça öğretim setinde yer alan hedef kültüre ait AOBM kültürel konularının sayısal dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 5: Hedef kültüre ait ögelerin sayısal dağılımı

Kültürel Ögeler	Ünite	Ögelerin Bulunduğu Seviye - Sayfa
Günlük Yaşam	2	A1:67-107 / A2:111-131
Yaşam Şartları	3	A1:67/ A2: 150-143
Kişiler Arası İlişkiler	1	A1: 49
Değerler, İnanışlar ve Tutumlar	3	A2: 51/B1: 9-73/B2:42-79-115-149
Beden Dili	-	
Sosyal (toplumsal) adetler (gelenekler)	-	
Törensel Davranışlar	1	A2: 95
Toplam	10	

Miftahu'l Arabiyye Arapça öğretim setinin hedef kültüre yönelik ögelerinin AOBM'nde belirtilen kültürel konulara göre ünite bazında dağılımına bakıldığında; günlük yaşam ögesinde (2), yaşam şartları ögesinde (3), kişiler arası ilişkiler ögesinde (1), değerler, inanışlar ve tutumlar ögesinde (3) ve törensel davranışlar ögesinde (1) olmak üzere (10) üniteye ele alındığı görülmektedir. Sosyal (toplumsal) adetler (gelenekler) ve beden dili konularında ise hedef kültüre ait hiçbir öge bulunmamaktadır.

Miftahu'l Arabiyye Arapça öğretim setinin uluslararası kültüre ait ögeler çerçevesinde değerlendirilmesi

Arapça öğretim setinde yer alan uluslararası kültüre ait AOBM kültürel konularının sayısal dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 6: Uluslararası kültüre ait ögelerin sayısal dağılımı

Kültürel Ögeler	Ünite	Ögelerin Bulunduğu Seviye - Sayfa
Günlük Yaşam	20	A1: 29-69-87-106-127/ A2: 47-71-87-91-101-105-121-131-141/B1:21-25-33-71-155/ B2:41
Yaşam Şartları	15	A1: 35/ A2: 9-27-28-29-47-81 / B1:25-41-73-119-123 / B2: 9-24-25
Kişiler Arası İlişkiler	7	A1: 7-23-37/B1: 83-105-107 /B2: 117
Değerler, İnanışlar ve Tutumlar	14	A1: 9 / B1: 9-59-89/ B2:27-45-59-63-95-99-125-131-133-
Beden Dili	-	

Sosyal (toplumsal) adetler (gelenekler)	3	A1: 127/ A2: 111/B1:139
Törenselle Davranışlar	1	B1:47
Toplam	60	

Miftahu'l Arabiyye Arapça öğretim setinin uluslararası kültüre ait öğelerin AOBM'nde belirtilen kültürel konulara göre ünite bazında dağılımına bakıldığında; günlük yaşam ögesinde (20), yaşam şartları ögesinde (15), kişiler arası ilişkiler ögesinde (7), değerler, inanışlar ve tutumlar ögesinde (14), sosyal (toplumsal) adetler (gelenekler) (3) ve törenselle davranışlar ögesinde (1) olmak üzere (10) ünite ele alındığı görülmektedir. Beden dili konusunda ise uluslararası kültüre ait hiçbir öge bulunmamaktadır.

Miftahu'l Arabiyye Arapça öğretim setinde yer alan kültürel konuların AOBM'nde yer alan kültürel içeriklere göre sayısal dağılım

Arapça öğretim setinde yer alan yer alan kültürel konuların AOBM'nde yer alan kültürel içeriklere göre sayısal dağılım tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7: AOBM'nde yer alan kültürel içeriklere göre öğelerin sayısal dağılımı

Kültürel Öğeler	Ünite
Günlük Yaşam	22
Yaşam Şartları	18
Kişiler Arası İlişkiler	8
Değerler, İnanışlar ve Tutumlar	18
Beden Dili	-
Sosyal (toplumsal) adetler (gelenekler)	4
Törenselle Davranışlar	2
Toplam	72

Miftahu'l Arabiyye Arapça öğretim setinin AOBM'nde yer alan kültürel konuları ne ölçüde kapsadığını belirten bu tabloda görüldüğü üzere; günlük yaşam en çok sayıda (22) öğeye sahip kategoridir. Bunu takiben yaşam şartları (18) ve değerler, inanışlar ve tutumlar öğeleri (18) en çok yer verilen ikinci konudur. Kişiler arası ilişkiler (8), sosyal (toplumsal) âdetler (gelenekler) (4) ve törenselle davranışlar (2) öğelerinin sayıca az olduğu, beden dili konusununsa kitapta hiç yer almadığı ortaya çıkmıştır.

Miftahu'l Arabiyye Arapça öğretim setinde aktarımı yapılan kültürel temel ve alt öğelerin genel dağılımı

Miftahu'l Arabiyye Arapça öğretim setinde yer alan ünitelere kaynak, hedef ve uluslararası kültürel öğeler yanı sıra AOBM'nde (2001) yer alan kültürel konularının alt başlıklarının hangi seviyede ne kadar sıklıkla yer aldığına bakılmıştır.

Tablo 8: Miftahu'l Arabiyye Arapça öğretim setinde aktarımı yapılan kültürel temel ve alt öğelerin ünite isimleri ile gösterimi

Temel öğeler	Alt öğeler	Miftahu'l Arabiyye Arapça Öğretim Seti			
		A1	A2	B1	B2
Günlük Yaşam	<ul style="list-style-type: none"> • Yiyecek-içecekler, yemek zamanları, sofrada • Ulusal bayramlar • Çalışma saatleri ve uygulamaları • Boş zaman etkinlikleri (hobiler, spor, okuma alışkanlıkları, medya) 	<ul style="list-style-type: none"> * عاداتٌ غذائيّة * حياة الطالب * العادات اليوميّة * الصّفائف الشّخصيّة * أعمال يومية * أطعمة ومشروبات 	<ul style="list-style-type: none"> * البائع المتجول أيام زمان * أماكنٌ وهوايات * النّظافة والأناقة * وقت الفراغ * هل تتعلّم؟ * رحلة ربيعيّة * السّفَرُ واستعداداته * النّسوق * حياتنا الصحيّة * مطاعم وطعام 	<ul style="list-style-type: none"> * الواعي الصّحّي * حياتنا الرقمية * الحيّة المهنيّة * بين الماضي والحاضر 	<ul style="list-style-type: none"> * وسائل الإعلام
Yaşam Şartları	<ul style="list-style-type: none"> • Yaşam standartları (bölgesel, sınıfsal ve etnik farklılıklar), • Barınma olanakları, • Sosyal yardım düzenlemeleri 	<ul style="list-style-type: none"> * بيوتٌ وأماكن البيت 	<ul style="list-style-type: none"> * البَحْثُ عن مكانٍ للإقامة * السّفَرُ والرّحلات * شعوب حول العالم * المناخ * بين الريف والمدينة * فصول وشهور * أماكن واتجاهات * الحياة السّكنيّة 	<ul style="list-style-type: none"> * التّعليم * بين الماضي والحاضر * الطّبّ البديل * مدن الأمس واليوم 	<ul style="list-style-type: none"> * كوارث الطّبيعيّة * الطّبيعيّة والإنسان * مؤسسات اجتماعيّة
Kişiler Arası İlişkiler	<ul style="list-style-type: none"> • Toplumdaki sınıf yapısı ve sınıflar arası ilişkiler, • Cinsler arası ilişkiler, • Aile yapısı ve aile bireyleri arasındaki ilişkiler, • Nesiller arası ilişkiler, • İş ortamındaki ilişkiler, • Toplum ile polis ve resmî görevliler arasındaki ilişkiler, • İrk ve toplum ilişkileri, • Siyasi ve dini gruplar arasındaki ilişkiler 	<ul style="list-style-type: none"> * الحياة الاجتماعيّة * التّحيّات والتّعاضف * الدّراسة * الأسرة 		<ul style="list-style-type: none"> * قضايا أسريّة * قضايا اجتماعيّة * العلاقات الأسريّة 	<ul style="list-style-type: none"> * موضوعاتٌ ثرائيّة
	<ul style="list-style-type: none"> • Sosyal sınıf, • Meslek grubu (akademik, yönetici, sosyal hizmet, usta ve el emekçisi), 	<ul style="list-style-type: none"> * معلومات شخصيّة 	<ul style="list-style-type: none"> * حضاراتٌ من الشّرق 	<ul style="list-style-type: none"> * شخصيّاتٌ من حولنا * معالم حول العالم * من الصّفَر إلى القمّة 	<ul style="list-style-type: none"> * البُخل والكرم في ثرائنا * لغتنا العزبيّة

Değerler, İnanışlar ve Tutumlar	<ul style="list-style-type: none"> •Sağlık (kazanılmış ve kalıtsal) •Bölgesel kültür, •Güvenlik, •Kurumlar, •Gelenek ve sosyal değişim, •Tarih; özellikle ikonlaşmış tarihi kişi ve olaylar, •Azınlıklar (etnik ve dini), •Ulusal kimlik, •İdeolojiler, •Yabancı üniversiteler, yabancı kişiler, •Sanat (müzik, görsel sanatlar, edebiyat, drama) •Mizah 			<ul style="list-style-type: none"> *اختراعات غيّرت حياتنا *الصِّفَاتُ الاجتماعيَّة* والإعلام *جرائم ومخالفات *الهجرة *موضوعات ثرائية *بين الواقع والخيال *الجرائم والعقوبات *لغات العالم *بين الواقع والخيال
Beden Dili	Beden diline hükmeden örf ve âdetler			
Sosyal toplumsal adetler gelenekler	<ul style="list-style-type: none"> •Dakiklik (sosyal birlikteliklerde) • Hediye • Giyecek •Yiyecek ve içecekler •Davranış ve söyleyiş âdetleri •Kalış (ziyaret) süresi • Vedalaşma 	<ul style="list-style-type: none"> *الوصف (الأشخاص والملابس) 	<ul style="list-style-type: none"> *أطعمة ومُناسبات 	<ul style="list-style-type: none"> *العادات والتقاليد *آداب اجتماعيَّة
Törenselle Davranışlar	<ul style="list-style-type: none"> • Dini tören ve ayinler •Doğum, evlilik, ölüm •Halka açık gösteri ve törenlerde dinleyici ve seyirci davranışları •Kutlamalar, festivaller, danslar, disko, vb. 		<ul style="list-style-type: none"> *أسواق العيد 	<ul style="list-style-type: none"> أعياد ومناسبات

AOBM’nde yer alan kültürel konularının alt başlıklarının hangi seviyede ne kadar sıklıkla yer aldđına bakıldığında ulaşılan sonuçlar şu şekildedir:

Başlangıç Seviyesi (A1) kitabında en çok günlük yaşam (6) öğesine yer verilmiştir. Bunlar alt öğeleri ile birlikte bakıldığında غذائيَّة/عادات/beslenme alışkanlıkları, حياة الطالب/öğrenci hayatı, العادات اليوميَّة/günlük alışkanlıklar, الصفات الشخصية/karakter özellikleri, أعمال يومية/günlük işler, ومشروبات/ yiyecek ve içecekler

başlıklarını taşıyan üniteler olduğu görülmektedir. Yaşam şartları ögesine bakıldığında *أماكن وأماكن/evler ve mekânlar*, *البيت/ev* olmak üzere (2) ünite yer almıştır. Kişiler arası ilişkiler ögesini kapsayan üniteler (4) ise *الحياة الاجتماعية/ sosyal hayat*, *التعارف والتحيات/ selamlaşma ve tanışma*, *الدراسة/ eğitim*, *الأسرة/ aile* olarak yer almıştır. Değerler, inanışlar ve tutumlar ögesinde sadece *معلومات شخصية/ kişisel bilgiler* ünitesine yer verilmiştir. Sosyal (toplumsal) adetler (gelenekler) ögesinde sadece *الوصف (الأشخاص والملابس)/ betimleme (insanlar ve kıyafetler)* ünitesine yer verilirken beden dili ve törensel davranışlar ögelerine örnek temsil edecek ünitelere yer verilmediği görülmüştür.

Başlangıç Seviyesi (A2) kitabının incelenmesi neticesinde en çok yer verilen temel öge günlük yaşamdır(10). Günlük yaşam ögesinde yer alan üniteler ise şu şekildedir; *البائع المتجول أيام زمان/ günümüzde sokak satıcıları*, *الهوايات وأماكن/ mekânlar ve hobilere*, *الأنافة والنظافة/ temizlik ve şıklık*, *وقت الفراغ/ boş vakit*, *هل خيائنا/ alışveriş*, *السفر والسفر واستعداداته/ seyahat ve hazırlıkları*, *رحلة ربيعية/ bahar gezisi*, *تتعلم/ biliyor musun?*, *الصحية/ sağlıklı yaşamımız*, *مطاعم واطعام/ restoranlar ve yemek*. Yaşam Şartları (8) diğer en çok sayıda ünitenin yer aldığı temel ögedir. Yaşam ve şartları ögesinde; *البحث عن مكان للإقامة/ kalacak yer aramak*, *السفر/ seyahat*, *بين الريف والمدينة/ köy ve şehir arasında*, *شعوب حول العالم/ dünyadaki halklar*, *المناخ/ iklim*, *اليوم والرحلات/ yolculuk ve geziler*, *الموسم وفصول/ mevsimler ve aylar*, *أماكن واتجاهات/ mekânlar ve yönler*, *الحياة السكنية/ Konut hayatı* başlıklı ünitelerin yer aldığı görülmüştür. Diğer temel ögelerden değerler, inanışlar ve tutumlarda (1) *أطعمة (1) / yemek ve davetler* ünitelerine yer verilmiştir. Kişiler arası ilişkiler ve beden dili ögelerine yönelik ünitelere rastlanmamıştır.

Orta Seviye (B1) kitabında günlük yaşam (4), yaşam şartları (4) ve değerler, inanışlar ve tutumlar (4) ögelerinde aynı sayıda ünite yer almıştır. Günlük yaşam (4) ögesinde yer alan ünite başlıkları: *الوعي الصحي/ sağlık farkındalığı*, *بين الماضي والحاضر/ geçmişle günümüz arasında*, *حياتنا الرقمية/ dijital hayatımız*, *الحياة المهنية/ iş hayatı*, *بين الماضي والحاضر/ geçmişle günümüz arasında* sıralanmıştır. Yaşam şartları ögesinde ise *التعليم/ eğitim*, *مدن الأمس واليوم/ dün ve bugün şehirleri* başlıklı ünitelere yer verilmiştir. Değerler, inanışlar ve tutumlar ögesi ise *شخصيات من حولنا/ çevremizdeki karakterler*, *معالم حول العالم/ dünyadan mekânlar*, *من الصفر إلى القمة/ sıfırdan zirveye*, *اختراعات غيرت حياتنا/ hayatımızı değiştiren icatlar* ünitelerini kapsamaktadır. Kişiler arası ilişkiler (3) ögesinde üç üniteye yer verilmiştir. Bunlar *فضايا أسرية/ aile sorunları*, *فضايا اجتماعية/ toplumsal sorunlar* ve *العلاقات الأسرية/ aile ilişkileridir*. Sosyal (toplumsal) adetler (gelenekler) ögesinde (2) *العادات والتقاليد/ gelenek ve görenekler*, *آداب اجتماعية/ toplumsal görgü kuralları* üniteleri işlenmiştir. Törensel davranışlar ögesinde *أعياد ومناسبات/ bayramlar ve kutlamalar* ünitesine yer verilirken beden dili ögesinde hiçbir ünite bulunmamaktadır.

Orta Seviye (B2) kitabında günlük yaşam (1) ögesinde *الإعلام ووسائل الإعلام/ medya ve kişiler arası ilişkiler* (1) ögesinde *موضوعات ثقافية/ kültürel konular* başlıklarıyla birer ünite yer alırken en çok ünitenin değerler, inanışlar ve tutumlar (12) ögesinde olduğu görülmektedir. Bu üniteler şu şekildedir: *البخل والكرم في البخل والكرم في البخل/ kültürümüzde cimrilik ve cömertlik*, *لغتنا العربية/ dilimiz Arapça*, *الصفات الاجتماعية/ toplumsal özellikler*, *بين الواقع والخيال/ gerçek ile hayal arasında*, *جزائرم ومخالفات/ suçlar*, *الهجرة/ göç*, *موضوعات ثقافية/ kültürel konular*, *بين الواقع والخيال/ gerçek ile hayal arasında*, *الجزائرم والغقوبات/ suçlar ve cezalar*, *دنيا اللغات العالم/ dünya dilleri*, *بين الواقع والخيال/ gerçek ile hayal arasında*, *الهجرة/ göç*. Yaşam şartları (3) ögesinde; *الطبيعة والإنسان/ doğa ve insan*, *الطبيعة والإنسان/ doğa ve insan*, *الطبيعة والإنسان/ doğa ve insan*, *الطبيعة والإنسان/ doğa ve insan* üniteleri işlenmiştir. Beden bili, sosyal (toplumsal) adetler (gelenekler), törensel davranışlar ögelerine ise yer verilmemiştir.

Tartışma ve sonuç

Yabancı dil öğrenimi sürecinde hedef dilin öğretildiği en önemli materyallerinde birisi derste kullanılan kitaplardır. Bu nedenle yabancı dil öğretim sürecinde kullanılan kitapların kültür aktarımında etkisinin büyük olduğunu ifade edebiliriz. Öğrenciler kullanılan bu materyaller sayesinde kültürel farkındalık kazanacak ve kültürler arası iletişim becerisi gelişmesinde etkili olacaktır.

Kültürel aktarım açısından değerlendirdiğimiz Miftahu’l Arabiyye Arapça öğretim setinde yer alan üniteleri Cortazzi ve Jin (1999)’in belirttiği şekilde kaynak kültür, hedef kültür ve uluslararası kültür olarak kategorize ettiğimizde en fazla öğenin uluslararası kültür kategorisinde (60) yer aldığı tespit edilmiştir. Hedef kültür olarak belirttiğimiz Arap kültürüne yönelik (20) öğeye yer verilmiş, kaynak kültür olarak belirttiğimiz Türk kültürüne yönelik ise (2) öğeye yer verilmiştir. Arapça öğretim setinde genel amacın “*Öğrencilere hem Arap dünyasında ve Arap kültüründe yaygın olan bazı kültürel unsurlar hem de dünyanın farklı kültürlerine ait yaygın unsurlar hakkında kazanımlar sağlamak*” (Akdem, 2021) olduğu belirtilmiştir. Bu durumda hedef kültüre yönelik öğeler ile uluslararası kültüre yönelik öğelerin çoğunlukta olması setin amacı doğrultusunda olduğunu göstermektedir. Arapça öğretim setinde hedef kültürün uluslararası kültüre kıyasla daha az yer alması çok kültürlülüğe daha fazla önem verildiğinin göstergesi olduğunu belirtebiliriz. Ayrıca kaynak kültüre dair öğelere az yer verilmesi hedef dilin geniş coğrafyada yaygın olarak kullanılmasına dayandırılabilir.

“Kaynak toplumun dünyası” ile “hedef toplumun dünyası” arasındaki ilişkinin (benzerlik ve ayırıcı farklılıklar) farkında olma ve anlama kültürler arası farkındalığı doğurur. Elbette belirtmek gerekir ki kültürler arası farkındalık her iki dünyanın bölgesel ve sosyal çeşitliliğinin de farkında olmayı içerir. Dil öğrencisinin ilk dili ve ikinci dilinin kültüründen daha çok sayıda kültürün farkında olması da bu bilinci zenginleştirir. Bu geniş açılı farkındalık her iki dilin kültürünü bağlama yerleştirmede yardımcı olur. Nesnel kültür bilgisine ek olarak kültürler arası farkındalık her iki toplumun birbirine karşı bakışını, çoğu kez basmakalıp olan yaklaşımını da içerir” (AOBM, 2009).

Arabiyye seti öğrencinin kültürler arası farkındalık kazanması bakımından her üniteye çeşitli kültürlerden örnekleme yapması açısından önemli bir settir. Ancak yabancı dil öğretim kitaplarında kültürel öğe dağılımının eşit veya yakın oranda olması önem arz ettiğini belirtmek gerekir. Bu durumda Arapça öğretim setinin kaynak kültüre ait ünitelere daha fazla yer vermesi önerilmektedir. Zira Özcan (2019) gerçekleştirdiği çalışmasında da aynı sonuca ulaşmış ve “*Türk kültürünü gösteren imgelerin sayısı diğer imgelere göre az olduğundan dolayı bu imgelere biraz daha değinilirse kitap daha iyi olurdu diyebiliriz*” ifadelerinde bulunmuştur. Aynı şekilde İşcan ve Yassıtaş (2018) gerçekleştirdikleri yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür aktarımına yönelik çalışmalarında “*yabancı dil ders kitaplarında kültürel öğeler verilirken yerel kültürel unsurlarla evrensel kültürel unsurlar arasında oransal bir dengenin olması gerektiği*” belirtmişlerdir. Sonuç olarak, yabancı dil olarak Arapça öğretimi ders kitaplarında kültürel öğelerin hedef kültür, kaynak kültür ve uluslararası kültür kategorisinde eşit dağılım göstermesi gerektiğini belirtebiliriz.

“Farklı eğitim ve kültür ortamlarında uygulanabilecek şekilde hazırlanan” ve “Uluslararası kültür, İslâmî kültür, Arap kültürü ve mahallî kültürler açısından tüm farklılıkların dikkate alındığı” (Akdem,2021) belirtilen Miftahu’l Arabiyye Arapça öğretim setinde yer verilen öğelerin, AOBM içerisinde belirtilen kültürel öğelerle örtüştüğünü söyleyebiliriz. Set dâhilinde ünitelerde yer alan öğeler beden dili hariç günlük yaşam, yaşam şartları, kişiler arası ilişkiler, değerler, inanışlar ve tutumlar, sosyal (toplumsal) âdetler (gelenekler), törensel davranışlar konuları uluslararası kültür kategorisinde ağırlıklı olarak yer almıştır. Kitaplarda öğrencinin uluslararası kültür öğelerine hâkim olacağı ve

kültürlerarası karşılaştırma yapabileceği alıştırmaya ve metinlere yer verilmiştir. Görsel öğeler ile desteklenen metinler öğrencilerde kültürel farkındalık oluşmasında önemli rol olduğu belirtilebilir. Aynı şekilde şahıs ve mekân isimleri verilirken çeşitlilik gösterilmesi de uluslararası kültürel öğelerin verilmesi hedeflendiği şeklinde yorumlanabilir.

Kaynakça

- Al-Batal, M. (1988.) Towards cultural proficiency in Arabic. *Foreign Language Annals*. 21(5), pp.443-453.
- Alan, İ. N. ve Duruhan K. (2020) Türkiye’de Sekizinci Sınıflarda Okutulmakta Olan İngilizce Ders Kitabının Kültürel Aktarım Öğeleri Bakımından İncelenmesi. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 66-81.
- Akdem. (2021) <http://www.miftahalarabiyya.com/icerik/set-tanitim.html> 15.08.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Aktaş, T. ve İşigüzel, B. (2013). Erken yaşlarda oyunlarla yabancı dil öğretimi kuram ve uygulama. Nevşehir Üniversitesi Yayınları.
- Arkan, Z. (2015). Te’allem el-’Arabiyye isimli eserin Arapça öğretim ve eğitim teknikleri açısından incelenmesi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- Aslan, Y. (2007). Yabancı dil eğitiminde dikkat edilmesi gereken noktalar. Türkiye’de Yabancı Dil Eğitimi Ulusal Kongresi, Ankara.
- Brown, H. (2007). Teaching by principles. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Cortazzi, M. and Jin, L. X. (1999). Cultural mirrors: Materials and methods in the EFL classroom. In E. Hinkel (Ed.), *Culture in second language teaching and learning* (pp. 196-219). Cambridge: Cambridge University Press.
- Gündüzöz, S. (2005). Arapçada kültür-dil ilişkisi: Arapça’nın yapılanması ve algılanmasında etkili öğeler. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 5(3), 215-229.
- Güvenç B (2002) *Kültürün Abc’si* (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları)
- İşcan, A. ve Yassıtaş, T. (2018). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı: Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Örneği (B1-B2 Düzeyi) . *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 3 (1) , 47-66. <https://dergipark.org.tr/en/pub/aydintdd/issue/36339/400678> 10.09.2021 tarihinde erişilmiştir.
- İşci, C. (2012), Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan “Yeni Hitit” Ders Kitabının Dört Temel Dil Becerisi ve Kültür Açısından İncelenmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Karaca, M. (1992). "İmam-Hatip Liselerinde Arapça Öğretimi ve Arapça Ders Kitaplarının Tahlili". Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Karataş, Y. (2001). Türkiye’de Arapça Öğretimi Açısından al- ‘Arabiyyetu Li’l Hayât Ders Kitabının Değerlendirilmesi, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Üniversitesi, Ankara.
- Kongar, E. (2005). *Kültür Üzerine*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Lewicka, M. and Waszau, A. (2017). Analysis of textbooks for teaching Arabic as a foreign language in terms of the cultural curriculum. *Universal Journal of Educational Research*, 5(1), pp.36-44.
- MEB (2009). *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Öğrenme-Öğretme-Değerlendirme*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.

- Mortaç, A. (2019). Türkiye’de Arapça Öğretilmesi Açısından “Silsiletü’l-Lisan” Ders Kitabının Değerlendirilmesi (Master's thesis, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).
- Nault, D. (2006). Going global: rethinking culture teaching in ELT contexts. *Language, Culture and Curriculum*, 19(1), pp.314-328.
- Özgat Tatan, O. (2018). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretilmesi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı: Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Örneği (A1-A2 Düzeyi), yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Tseng, Y. (2002). A lesson in culture. *ELT Journal*, Volume 56, Issue 1, January 2002, Pages 11–21.
- Tüm, G., ve Ceyhan-Bingöl, Z. (2017). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Temel İşlevleri. *Electronic Turkish Studies*, 12(34).
- Türk Dil Kurumu, (2021). <https://www.tdk.gov.tr/> 11.09.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (9. Baskı). Seçkin Yayıncılık, Ankara.